

CONTRIBUȚII PRIVIND ACTIVITATEA U.T.C. PE VALEA BISTRITEI ÎN PERIOADA 1922 — 1944

ADOLF MINUT

Mișcarea revoluționară și democratică a tineretului a contribuit din plin la amplificarea luptei pentru eliberarea socială, pentru independență și suveranitate națională, păstrind vie conștiința datoriei față de patrie și popor, fiind în același timp conștientă de sarcinile mari care stăteau în fața mișcării noastre naționale. Deși nu a avut de la început o organizație proprie, tineretul a fost permanent promotorul noului, concentrându-și eforturile în vederea rezolvării celor mai stringente probleme care priveau societatea românească. În tabăra tinerilor revoluționari s-au aflat intelectuali democrat-progresiști ca : Nicolae Bălcescu, Vasile Alecsandri, Ion Heliade-Rădulescu, Mihail Kogălniceanu, Cezar Boliac, Avram Iancu, C. A. Rosetti din generația anului 1848. Ideile lor au fost preluate și duse mai departe de noi generații de tineri a căror activitate este strins legată de actul Unirii Principatelor și a Războiului de Independență.

Noile realități economice, politice și sociale care apar în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și în primele două decenii ale secolului al XX-lea, răspîndirea socialismului științific, a ideilor marxiste, au contribuit la afirmarea tineretului ca o forță revoluționară în plină ascensiune.

Neavînd propria sa organizație, tineretul s-a încadrat în **Cercurile Socialiste** odată cu apariția acestora în anul 1871 la Iași, București, Ploiești și în alte localități.

Crearea în 1893 a primului partid al clasei muncitoare a reprezentat un moment de cotitură în istoria luptelor sociale și politice din România. Situația tineretului muncitor constituie o prezență frecventă în documentele programatice ale partidului nou creat, un accent deosebit punîndu-se pe atragerea tinerilor în lupta revoluționară alături de cei vîrstnici, și înființarea de organizații specifice tineretului, care să-l educe în spiritul principiilor revoluționare și socialiste. Ca urmare a acestui fapt, în 1894 a luat ființă prima organizație de clasă a tineretului muncitor din țara noastră : **Cercul elevilor tipografi**, înființat după aplanarea grevei ucenicilor de la tipografia Curții regale din București¹.

Începutul secolului al XX-lea a impulsionat mișcarea muncitorească și odată cu aceasta mișcarea revoluționară de tineret, care în 1908 pune

1. Constantin Petculescu, *Crearea Uniunii Tineretului Comunist*, București, Editura Politică, 1972, p. 17.

bazele „Cercului ucenicilor“ din București, transformat în 1909 în cercul „Tineretul muncitor“ care a adoptat primul Statut al organizației, aprobat apoi și de Congresul Partidului Social Democrat din 1910. Alte cercuri au apărut la Ploiești, Brăila, Galați, Iași, Tulcea, Bacău etc., din păcate între ele neexistând o legătură strinsă, cu toate că cercului din București i se atribuise rolul de centru pînă la constituirea Federației Tineretului Muncitor din România.

Creșterea în intensitate a mișcării de tineret a impus constituirea în vara anului 1912 a Comitetului Central al cercurilor „Tineretul Muncitor“, care în august același an își elaborează primul document programatic².

În perioada primului război mondial, activitatea cercurilor nu a încetat, mai ales în Moldova neocupată de trupele germane, iar în 1918 în orașele Bacău, Piatra Neamț, Roman, Iași, Vaslui, activiști ai Comitetului Central al Mișcării Tineretului Muncitor, cu sprijinul organizațiilor muncitorilor vîrstnici, au trecut imediat la reorganizarea cercurilor „Tineretul muncitor“, fapt ce a permis ca în 1919 să se țină Conferința cercurilor „Tineretul muncitor“ la care au participat și tineri din Piatra Neamț, Buhuși și Bacău. La această Conferință s-a propus schimbarea denumirii cercurilor „Tineretul muncitor“ în „Tineretul socialist“, și înființarea comitetelor pe fabrici, cartiere și regiuni care să-și desfășoare activitatea conform prevederilor Statutului³.

Ca urmare a acestei hotărîri și pe Valea Bistriței, cu toate că industria nu avea o pondere însemnată în sistemul economic al ținutului, comparativ cu alte regiuni ale țării, mișcarea de tineret capătă amploare, formîndu-se nuclee, celule și cercuri ale Tineretului socialist în întreprinderile forestiere, micile întreprinderi manufacturiere din Piatra Neamț, Tîrgu Neamț, Buhuși și Bacău. Micile organizații de tineret au desfășurat o susținută activitate concretizată prin participarea tinerilor la greve, întruniri publice prilejuite de diferite aniversări, întâlniri la cluburi sau case particulare unde se discuteau probleme referitoare la condițiile de muncă, răspîndirea presei etc.

În ziua de 5 septembrie 1920, Comitetul Central al cercurilor „Tineretul socialist“, a hotărît să organizeze manifestații în vederea sărbătoririi Zilei Tineretului. Chemarea a avut ecou la București, Moreni, Buștenari, Galați, Fălticeni și în alte localități. La Piatra Neamț, tinerii s-au adunat în cadrul unui miting care a avut loc în grădina Continental, adoptînd o moțiune de solidaritate cu întregul tineret din țară și străinătate, care lupta pentru dreptate și libertate socială, pentru reducerea zilei de lucru și crearea unor condiții mai bune în fabrici și întreprinderi⁴.

Greva generală din octombrie 1920, precum și crearea Partidului Comunist Român, au influențat și determinat unificarea mișcării de tineret, în fața căreia se vor ivi curînd imense greutăți generate de suspendarea la 12 mai 1921 a Congresului partidului și arestarea odată cu majoritatea congresiștilor a 36 de tineri⁵, pierzîndu-se astfel legătura cu

2. *File din istoria U.T.C.*, Editura politică, București, 1971, p. 39.

3. Constantin Petculescu, *op. cit.*, p. 129.

4. *Tineretul Socialist*, București, 1920, nr. 33 din 20 septembrie, p. 1.

5. *File din istoria U.T.C.*, Editura Politică, București, 1971, p. 31.

mulți din cei care militau pentru o organizație unică revoluționară a tineretului din România. Singurul mijloc de informare a rămas ziarul „Tineretul Socialist”, care crease un curent de masă, lansase liste de subscripție pentru susținerea sa materială, făcea o amplă propagandă pentru existența unei organizații de luptă revoluționară a tineretului socialist. Spre sfârșitul anului 1921 și începutul lui 1922 se reia activitatea organizațiilor de tineret, creându-se sau reorganizându-se unele secțiuni ca cele din București, Ploiești, Iași, Bacău, Buhuși, Roman și P. Neamț.

Ca urmare a unei activități susținute desfășurate sub conducerea Partidului Comunist Român, între 19-20 martie 1922 a avut loc Conferința generală a tineretului socialist care a hotărât crearea organizației „Mișcarea Tineretului Socialist”, denumire schimbată în 1923 în Uniunea Tineretului Socialist, iar în 1924 în Uniunea Tineretului Comunist. Urmare a acestui eveniment, în întreaga țară se reorganizează mișcarea de tineret, creându-se noi secțiuni, cum a fost aceea de la Tg. Neamț, organizată pe baza instrucțiunilor primite de la Comitetul Central. Aceste instrucțiuni prevedeau ca munca organizației U.T.C. să se desfășoare pe bază de nuclee și celule de întreprinderi, menținându-se o strânsă legătură cu celula de partid și fracțiunea sindicală⁶. Cu timpul secțiunile U.T.C. se vor dezvolta devenind organizații puternice, la Piatra Neamț existând chiar o organizație ce se numea județeană U.T.C.

Începând din 1923, asupra tineretului progresist se abate prigoana tot mai sălbatică a organelor de poliție. La Piatra Neamț, Roman, Buhuși și Bacău la fel ca în alte orașe ale țării, sint interzise adunările tinerilor revoluționari, au loc percheziții la domiciliile acestora, confiscându-se documente, cărți, ziare și broșuri⁷.

La 27 aprilie 1924, anul scoaterii în ilegalitate a Partidului Comunist Român, Uniunea Tineretului Comunist alături de asociația cultural-sportivă „Prietenii naturii” și „Comitetul femeilor comuniste” sint dizolvate și scoase în afara legii, sediile lor închise, arhivele ridicate, iar conducătorii acestora urmăriți și arestați⁸. Toate acestea însă, nu au putut frâna elanul revoluționar al tinerilor, care în clandestinitate continuau să se instruiască, să difuzeze manifeste, broșuri și ziare. Astfel, în ziua de 9 octombrie 1926, șeful poliției din Buhuși informa pe prefectul județului despre difuzarea de către un oarecare Radu, membru al unui nucleu U.T.C. din acest oraș, a unui număr de 450 manifeste cu caracter revoluționar⁹.

În 1928, cu ocazia comemorării a zece ani de la greva din 13 decembrie 1918, Secțiunea din Tîrgu Neamț a U.T.C. a difuzat un manifest, aducînd la cunoștința tinerilor că o sută de muncitori au căzut în acea zi în urma represaliilor cu care regimul burghezo-moșieresc a răspuns la revendicările lor. Erau explicate totodată motivele pentru care au de-

6. Instrucțiuni pentru organizarea Secțiunii U.T.C. din Tîrgu Neamț. Arhivele Statului, filiala Piatra Neamț, biblioteca documentară. (fără cotă).

7. Constantin Petculescu, *op. cit.*, p. 242.

8. *Ibidem*.

9. Arhivele Statului, filiala Piatra Neamț, Fond Poliția Buhuși, 1926, Dos. 172, fila 157.

monstrat muncitorii, justetea luptei lor și necesitatea continuării ei. Documentul făcea apel la tinerii muncitori și țărani pentru a crea grupe de Ajutor Roșu în vederea sprijinirii familiilor care au avut de suferit de pe urma luptei revoluționare, și odată cu aceasta să se înființeze comitete ale Blocului Muncitoresc Țărănesc, organizație care pe Valea Bistriței a desfășurat o prodigioasă activitate sub directa conducere a organizațiilor partidului comunist. Era adresată chemarea de a se întări rindurile U.T.C.-ului „care conduce lupta tineretului muncitoresc-țărănesc”¹⁰. Convinse fiind că manifestele aveau un puternic rol propagandistic, organele de siguranță urmăreau îndeaproape această activitate desfășurată de tinerii revoluționari, așa cum reiese și dintr-un ordin al Inspectoratului General de Siguranță Iași datat 5 martie 1929 adresat siguranțelor din Piatra Neamț, Roman și Buhuși¹¹, în care li se atrăgea atenția că, în vederea aniversării Comunei din Paris, Comitetul Central al Ajutorului Roșu a trimis o circulară în țară anunțând că în ziua de 17 martie 1929 în toate centrele muncitorești vor avea loc întruniri publice urmate de manifestații de stradă în timpul cărora să se ceară amnistierea generală, legalizarea Partidului Comunist Român, a organizației tineretului comunist și a Ajutorului Roșu. Față de acestea, inspectoratelor de siguranță li se cerea luarea unor măsuri urgente care să ducă la anularea întrunirilor.

Apariția crizei economice și măsurile luate de autorități au dus la ascuțirea luptei de clasă care a îmbrățișat forme diverse, de la simple întruniri pînă la greve de amploarea celor din 1933. Criza a cuprins și micile întreprinderi de pe Valea Bistriței, afectînd nivelul de trai al muncitorilor. Reducerile de salarii la întreprinderile forestiere de la Bicăz, Tarcău, Piatra Neamț, Roznov, la fabricile de ulei, produse chimice, hîrtie și mucava din Piatra Neamț, la Fabrica de postav Buhuși, au dus la creșterea avîntului revoluționar, fapt ce-l determină pe Alexandru Vaida-Voevod, pe atunci ministru de interne, să ordone Comandamentului Legiunii de Jandarmi Neamț, la sfîrșitul lunii iulie 1929, luarea celor mai severe măsuri de represiune a demonstrațiilor și întrunirilor muncitorești, la care luau parte și tineri comuniști¹².

În ziua de 7 martie 1931 este difuzat un manifest editat de P.C.R. și U.T.C. prin care muncitorii erau chemați să răspundă ofensivei regimului burghezo-moșieresc de a scoate țara din criză pe spinarea muncitorilor, organizînd demonstrații, întruniri, greve, cerîndu-se totodată asigurarea unui minimum de existență șomerilor, cu bani luați din bugetul militar, al jandarmeriei, siguranței și poliției, luptîndu-se împotriva politici de reducere a bugetului de asigurări sociale și instrucțiunii publice. Pentru tineri trebuia să se obțină reducerea zilei de lucru, acolo unde mediul industrial era nociv, salarii egale la muncă egală cu cei vîrstnici¹³.

10. Arhivele Statului, filiala Piatra Neamț, Fond Poliția Piatra Neamț, 1930. Dos. 1, fila 1.

11. Idem, fila 20.

12. Idem, Dos. 3, fila 14.

13. Arhivele Statului, filiala Piatra Neamț, Fond Prefectura Piatra Neamț, 1934, Dos. 72/8, fila 46.

Tot în 1931 organizația „Tineretul socialist” din Piatra Neamț lansa un manifest către tinerii muncitori din oraș pentru a participa la intrunirea publică ce urma să aibă loc în ziua de 1 Mai, ora 9,30 în sala Continental pentru a sărbători Ziua Muncii¹⁴. Manifestul înfiera regimul care a adus în stare de miserie mii de oameni ai muncii.

Ridicarea tineretului împotriva militarizării întreprinderilor și a utilizării armatei în scopuri antimuncitorești a constituit un moment semnificativ în lupta revoluționară. U.T.C. a desfășurat o amplă acțiune de ajutorare a familiilor în care s-au operat arestări, trimițându-le pachete cu alimente și îmbrăcăminte. S-au trimis autorităților zeci de moțiuni prin care se cerea punerea în libertate a confrăților participanți la acțiunile greviste din iarna anului 1933.

În tot cursul anului 1934 Valea Bistriței a fost martora a numeroase greve și demonstrații, vizând îmbunătățirea condițiilor de muncă și trai. Tineretul a fost prezent de fiecare dată în împrejurări care cereau sacrificiu și jertfă. În lunile iunie, octombrie și decembrie 1934, la fabrica de postav Buhuși au avut loc greve la care tinerii uteciști au participat în număr mare. Chestura Bacăului, comisariatul Buhuși și poliția din Piatra Neamț și-au unit forțele pentru descoperirea și arestarea comuniștilor și uteciștilor care s-au aflat în fruntea luptelor greviste. Ajutată de trădători, poliția a reușit să aresteze 14 uteciști și o parte a comuniștilor din celula de partid. Dar numai după trei zile, organizația U.T.C. răspindea un manifest șapirografiat adresat tinerilor din fabrică îndemnându-i să pornească la luptă contra teroarei, a bătăilor și amenzilor. Aceași celulă a editat și difuzat fluturași cu lozinci revoluționare: Jos teroarea fascistă, Jos starea de asediu, vrem libertate, vrem eliberarea ceferiștilor. Adeseori tinerii de la fabrica de postav Buhuși se deplasau în comunele Podoleni, Zănești, Orbic, Costișa, contribuind la organizarea tineretului sătesc, în vederea unei lupte unite¹⁵.

Concomitent cu acțiunile de la Buhuși, organizația județeană Neamț a U.T.C. a lansat un manifest către tineri, atrăgându-le atenția asupra asalturilor singeroase îndreptate împotriva nivelului de trai, scăderii simțitoare a salariilor, concedierii zilnice în rotație. „Nouă nu trebuie să ne fie frică de aceste amenințări — se spunea în document — și să luptăm pentru drepturile noastre. Trebuie să luptăm pentru următoarele revendicări: nici o reținere din banii muncitorilor, pentru îmbunătățirea aprovizionării populației, pentru întreținerea celor bolnavi, contra scăderii salariilor, contra concedierilor, contra existenței legale a organizațiilor reacționare, pentru eliberarea celor condamnați în februarie 1933, pentru recunoașterea consiliului de fabrică”. Manifestul se încheia cu lozinca: „Trăiască lupta de clasă a tineretului comunist”¹⁶.

Amplificarea mișcării de tineret pe Valea Bistriței a speriat organele de siguranță care au început să interzică manifestațiile ce le pregă-

14. Fotocopie după documente din Arhiva C.C. al P.C.R., care se păstrează la Arhivele Statului, filiala Piatra Neamț.

15. Arhivele Statului, filiala Piatra Neamț, Fond Prefectura Neamț, 1934, Dos. 72/8, fila 48, 58, 117.

16. Idem, fila 59.

teau cu prilejul zilei de 1 Mai organizațiile afiliate la Uniunea Sindicate-
lor Unitare, scoase în afara legii.

Instaurarea fascismului în Germania a dat aripi organizațiilor tero-
riste de extremă dreaptă. Pericolul pe care-l reprezentau acestea pen-
tru clasa muncitoare, pentru toate forțele progresiste, a fost sesizat la
timp de către Partidul Comunist Român, care a desfășurat un șir de ac-
țiuni menite să contracareze loviturile primite din partea fascismului.
Au luat ființă o serie de organizații legale și ilegale în rîndul cărora au
activat mulți uteciști. Uniunea Tineretului Comunist și-a concentrat aten-
ția spre atragerea tineretului la acțiuni cu caracter antifascist, pentru
mobilizarea și antrenarea lui în front unic de luptă generală a clasei
muncitoare, a tuturor forțelor democratice și progresiste ale societății.

În anul 1934, dar mai ales în 1935, uteciștii au organizat sabotarea
intrunirilor studenților legionari și a simpatizanților Partidului Național
Creștin care aveau loc pe Valea Bistriței. Numeroase nemulțumiri se
semnalau și în rîndul tinerilor de la sate care erau încorporați cu inten-
ția de a fi sustrași muncilor agricole din gospodăriile proprii. Rapoarte
ale polițiilor din Piatra Neamț, Buhuși, Bacău, adresate prefectilor de
județ aduceau la cunoștință faptul că în rîndul militarilor și premilitari-
lor au apărut agitații generate de folosirea acestora de către ofițeri la
muncile agricole. Tinerii militari s-au opus folosirii lor de către autorități
în vederea preîntîmpinării manifestațiilor organizate între 1 și 6 septem-
brie 1935, cu prilejul sărbătoririi la Piatra Neamț, Roman și Buhuși a
Zilei Internaționale a Tineretului Comunist. Ministerul de Interne, Di-
recția generală a siguranței statului și Direcția generală a poliției, înști-
nauău permanent pe prefectii județelor Neamț, Roman și Bacău despre
pregătirea unor ample acțiuni de masă de către Comitetul Central al
Partidului Comunist și Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comu-
nist, solicitîndu-le punerea în funcțiune a aparatului militar pentru pre-
venirea pe plan local a manifestațiilor comunistilor. Cu toate acestea,
tinerii de pe Valea Bistriței continuau să răspîndească și să lipească pe
zidurile fabricilor și clădirilor publice, manifeste intitulate : Către toți
tinerii din țară ; Chemare către tineret, semnate de C.C. al U.T.C. Prin
aceste manifeste se cerea începerea campaniei de luptă împotriva fascis-
mului și războiului, eliberarea arestaților etc.¹⁷.

În anul 1935 Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist
adresează o circulară tuturor comitetelor regionale și județene în care,
după ce analizează pericolul fascist și al războiului spre care se îndreptă
cu pași repezi regimul hitlerist instaurat în Germania, sublinia necesi-
tatea creării unui front larg de luptă al tinerilor muncitori fără deosebire
de rasă, naționalitate sau convingeri politice¹⁸. Asemenea chemări au
răsunat și pe Valea Bistriței prin intermediul foilor volante sau al pre-
sei de tineret și locale. Consemnăm în acest sens articolul publicat de
ziarul „Flacăra” din 17 ianuarie 1936, care apărea la Piatra Neamț, sem-

17. Idem, 1936, Dos. 64/6, fila 64.

18. Documente din istoria U.T.C. din România, 1917—1944, Editura tineretului.
București, 1958, p. 370.

nat de muncitorul Vasile Atomului, care-i chema pe tineri la luptă împotriva fascismului, care le crea condiții vitrege de muncă în uzine și fabrici, ateliere și pe ogoare. „Pericolul — arăta Vasile Atomului — este iminent. Numai o trezire a conștiințelor și unirea laolaltă a tineretului muncitor și participarea sa activă la înfăptuirea marilor idealuri de dreptate, va pune stavilă pericolului fascist“.

Sub îndrumarea organizațiilor locale ale P.C.R. și U.T.C., meseriașii au pornit acțiuni în direcția formării unui front comun de luptă, pentru respectarea demnității cetățenești, a repausului duminical, contra teroarei fiscale, a speculei, a noii legi a meseriilor, împotriva legalizării organizațiilor de extremă dreaptă și a formațiunilor paramilitare. Aflați în adincă ilegalitate, uteciștii au continuat să înfrunte teroarea dezlănțuită de organele represive burghezo-moșierești, imprăștiind manifeste în lunile mai, iunie și iulie 1935 la Piatra Neamț, Buhuși și Bacău. Pe gardul Episcopiei Romanului au arborat steagul roșu cu inscripția „Jos războiul imperialist, jos fascismul“. Asemenea inscripții se puteau citi și pe zidurile fabricii de postav Buhuși¹⁹. Măsurile represive care se întetesc nu pot frina elanul revoluționar în continuă creștere, pe măsură ce ne apropiem de anul 1939, ajunul izbucnirii celui de-al doilea război mondial. Însăși organele însărcinate cu represiunea recunosc ineficacitatea metodelor lor, întrucât în sistemul de organizare și acțiune, comuniștii și uteciștii muncesc fără preget, reușind ca în scurt timp să organizeze noi formațiuni în locul celor descoperite și desființate, pentru ca lupta să nu înceteze²⁰. În fața uriașului avânt revoluționar, ordinele Ministerului de Interne adresate prefectilor, prin care se cerea sporirea acțiunilor de reprimare chiar de la început a noilor formațiuni politice, așa încât elementele comuniste și uteciste „să simtă permanent vigilența autorităților“²¹, s-au dovedit lipiste de orice ecou. Mai mult, chiar rapoarte ale poliției locale adresate prefectului județului Neamț arătau că la diferite serbări cîmpenești, întruniri publice, serate, se prevedea în program cîntarea imnului muncitoresc „Internaționala“, a cărui muzică „formează caracterul operei revoluționare și deci constituie un mijloc de propagandă și ațitare în rîndul muncitorilor“, cerîndu-se pentru aceasta să se interzică sub orice formă cîntarea „Internaționalei“²².

În perioada campaniei electorale din 1937 organizațiile uteciste de pe Valea Bistriței și-au intensificat activitatea, demascînd politica partidelor de dreapta, abuzurile acestora, planurile și falsurile electorale, actele de sabotaj la adresa demnității cetățenești. Față de aceste acțiuni Marele Stat Major al Armatei a dat ordin Comandamentelor unităților să colaboreze cu toate organele administrative, de jandarmerie și poliție pentru identificarea tinerilor propagandiști²³.

19. Arhivele Statului, filiala Piatra Neamț, Fond Prefectura Neamț, 1936, Dos. 64/6, fila 72.

20. Idem, 1937, Dos. 67/6, fila 29.

21. *Ibidem*.

22. Idem, fila 38.

23. Idem, 1939, Dos. 2/1, fila 214.

Căderea organizației revoluționare a tineretului, ca urmare a situației internaționale create în preajma celui de-al doilea război mondial, s-a răsfrint și asupra celulelor, nucleelor și secțiunilor U.T.C. de pe Valea Bistriței. Cadrele cele mai conștiente însă, au continuat să activeze în ilegalitate, ținând o strinsă legătură cu partidul, aplicând în practică directivele lui.

Conferința din octombrie 1939, care a avut loc la București, a însemnat un reviriment pentru mișcarea de tineret, ea ducând la reorganizarea U.T.C.-ului. Reînființarea în toamna anului 1939 în ajunul războiului, a Uniunii Tineretului Comunist a avut o deosebită importanță pentru activitatea partidului în rândurile tineretului. În județul Neamț, acțiunea de reorganizare a fost condusă de vechi activiști care au reușit să pună bazele unei organizații comuniste a tineretului destul de puternică spre sfârșitul anului 1939 și începutul lui 1940. Această organizație reușea o serie de nuclee și celule ce activaseră izolat și ținea o strinsă legătură cu regionala comunistă a Moldovei prin numitul Ștefan Codrea, secretarul acesteia care fiind descoperit de organele de siguranță a fost condamnat la 25 de ani muncă silnică. După arestarea lui Codrea, urmată de a lui Dumitru Leonte (și el activist de frunte al P.C.R.) în 1942, Regionala Iași a trimis la Piatra Neamț pe Aurica Miștala care împreună cu Dumitru Leonte, evadat între timp din închisoare, în 1943, au trecut la o nouă reorganizare a tineretului, a cărui activitate se amplifică în intensitate, desfășurând acțiuni cu un larg caracter de masă²⁴. Poliția și Prefectura din Piatra Neamț, raportau forurilor superioare că în orașul Piatra Neamț s-a identificat un nucleu comunist, cu ramificații în orașul Buhuși în fază de organizare și aflat sub directivele Regionalei de la Iași, „propaganda făcându-se de la om la om cu scopul de a câștiga aderenți, în special printre tineretul de ambele sexe din școlile secundare, intelectuali și muncitori”²⁵. În noaptea de 23 spre 24 august 1940, au fost răspindite manifeste comuniste în orașele Piatra Neamț, Roman și Buhuși intitulate: Tineri premilitari, țărani muncitori, funcționari, elevi și studenți, care erau semnate de Comitetul Regional din Moldova al Tineretului comunist. Manifestele atacau regimul de dictatură pus în slujba cercurilor imperialiste din Europa²⁶.

În perioada grea a dictaturii militar-fasciste, a războiului pe care Germania hitleristă l-a dezlănțuit asupra Europei, uteciștii de pe meleagurile Văii Bistriței, înfruntând cu demnitate prigoana poliției și jandarmeriei, arestările și schingiuirile anchetatorilor s-au aflat la datorie sub stindardul de luptă al partidului comunist.

În anul 1942 cu ocazia zilei de 1 Mai, uteciștii din Piatra Neamț au înălțat în parcul Cozla, unde era cantonată o unitate militară, un drapel roșu. Datorită acestui fapt unitatea respectivă care trebuia să

24. Fotocopie după documente din Arhiva C.C. al P.C.R., care se păstrează la Arhivele Statului, filiala Piatra Neamț.

25. Arhivele Statului, filiala Piatra Neamț, Fond Ținut Prut, 1940, Prefectura Neamț, Dos. 2/1, fila 251.

26. Arhivele Statului Iași, Fond Ținut Prut, Dos. 3/1940, fila 316.

plece pe front a fost consemnată timp de trei luni pe motiv că ar fi fost contaminată de „ideile bolșevismului”. La sfârșitul aceluiași an, poliția a operat arestări în rîndul membrilor U.T.C.-elevi de la liceul de fete din Piatra Neamț, unde fusese depistat un nucleu. Utecistele de aici scriau manifeste de mină, pentru că aveau un scris frumos și citeț. Aceste manifeste le împrăștiu dumi ica în zile de bilci. Textele manifestelor demascau fascismul și organizația legionarilor, cereau încetarea războiului împotriva U.R.S.S.²⁷.

În 1943, s-au creat celule comuniste la fabricile Arini și Bistrița din Piatra Neamț, care desfășurau o bogată activitate în rîndul muncitorilor. Portarul fabricii Arini, Alexandru Răileanu, a primit indicații de la Dumitru Leonte să organizeze în fabrică acțiuni de protestare, greve și acte de sabotaj; iar la locuința muncitorului Bucevski Victor de la fabrica de celuloză, casă conspirativă unde a locuit o vreme și Dumitru Leonte, s-a găsit o presă tipografică cu care tinerii multiplicau manifestele și afișele.

Încetarea totală sau parțială a lucrului a constituit o altă formă de luptă a tinerilor împotriva dictaturii militaro-fasciste, formă pe care o întâlneam la fabricile Carpați, Mucava, Celuloză, Moldova, Bistrița, fabrica de postav Buhuși²⁸. Acțiunile revoluționare se amplifică în intensitate în preajma zilei de 23 August, tinerii sprijinind organizațiile de partid care pregăteau actul insurrecțional.

În luna mai 1944, organizația din București a P.C.R. și U.T.C. a dat instrucțiuni activiștilor teritoriali să intensifice propaganda în rîndul muncitorilor²⁹, iar organizația Ajutorul Roșu trebuia să prezinte rapoarte Comitetului Central al Partidului Comunist Român referitoare la activitatea celulelor comuniste din închisori³⁰. La 28 iunie același an, organele de poliție raportau descoperirea unui mare număr de manifeste intitulate: „Către întreg tineretul din România”, editate de C.C. al U.T.C. cu prilejul împlinirii a trei ani de război, și în care se arăta ce a însemnat războiul pentru tineretul din România, cite victime a produs, pe cîți i-a lăsat fără părinți sau rude, cite distrugerii și daune materiale a lăsat în urma sa această perioadă de trei ani. Pentru toate aceste fărădelegi, tinerii erau îndemnați la acte de sabotaj în fabricile ce produceau pentru front, distrugerea căilor ferate și șoselelor pe care se transporta armata și munițiile pentru front, distrugerea mașinilor nemțești, a firelor telefonice și telegrafice, organizarea grupelor de partizani, organizarea de manifestații pe stradă, greve la instituții și fabrici împotriva războiului nedrept și pentru instaurarea imediată a păcii³¹. Și în luna iulie 1944, organele de siguranță au constatat o intensificare a propagandei comuniste desfășurată mai ales de tineri, care cereau ruperea legăturilor cu

27. Din relatările membrilor de partid din ilegalitate: Dumitru Răileanu, Ba-
cușca Fany.

28. *Ibidem*.

29. Arhivele Statului Iași, Fond Prefectura de poliție Birlad, 1944, Dos. 7,
fila 54.

30. *Idem*, fila 61.

31. *Idem*, fila 255.

Germania, constituirea „Frontului Unic Muncitoresc” etc.³². În preajma zilei de 1 august 1944, tinerii comuniști se pregătesc pentru sărbătorirea „Zilei Mondiale a Tineretului Comunist și începerea campaniei de luptă împotriva fascismului și războiului”. În acest scop au făcut lozinci anti-războinice pe care le-au lipit pe zidurile fabricilor, întreprinderilor, instituțiilor publice etc. și al căror conținut era antihitlerist, antifascist.

Rapoarte periodice întocmite de Direcția poliției, a jandarmeriei și comandamentului militar, consemnau cu îngrijorare că, deși se aplicau toate dispozițiile care decurgeau dintr-un regim militar, tot mai mulți muncitori de la fabrica de postav Buhuși lipseau de la lucru, căutând să se angajeze în întreprinderi nemilitarizate. Mari nemulțumiri s-au semnalat și în rindul lucrătorilor Arsenalului Armatei din Roman, a muncitorilor forestieri de pe Valea Bistriței³³.

Acțiunile conjugate ale organizațiilor de partid și tineret de pe Valea Bistriței au fost încununate de succes odată cu victoria insurecției de la 23 August 1944, act istoric de o însemnătate deosebită pentru poporul nostru, la care tineretul și-a adus o contribuție de seamă.

CONTRIBUTIONS SUR L'ACTIVITÉ D'UNION DES JEUNES GENS
COMMUNISTES (U.T.C.) SUR LA VALLÉE DE BISTRITZA A L'ÉPOQUE
1922—1944

Résumé

Le mouvement des jeunes gens communistes de la Roumanie s'est trouvé continuellement sous la direction du Parti Communiste Roumain sur le plan central et aussi local.

Sur la Vallée de Bistritza, où l'industrie n'était pas le fondement de l'économie, on a existé des organisations de jeunes gens révolutionnaires constitués en noyaux, en cellules et sections dont l'activité est attestée documentaire en commencement de l'année de 1922 et elle a été amplifiée pendant les grands combats de classe connus par la société roumaine dans la période de 1929 à 1933.

Après 1933 les directions principales d'action étaient dirigées contre le fascisme, préparations de la guerre et militarisation de l'économie, contre la terreur et des conditions lourdes de travail. Dans cette période sont connues les actions des jeunes travailleurs, des intellectuels et même ceux-la de Piatra Neamț, Buhuși, Roman, Bacău ainsi que dans les fabriques de Tarcău, Roznov, dans les villages Podoleni, Zănești, Orbic et Costișa.

Des nombreuses actions ont été déployées par les jeunes qui ont travaillé dans la fabrique de drap de Buhuși.

À période de la dictature militaire et fasciste les jeunes progressistes se trouvaient dans les premiers flancs de la lutte qui avait comme but principal l'abolition du régime dictatorial, faire sortir la Roumanie de cette guerre injuste et de tourner les armes contre l'Allemagne fasciste.

Les jeunes de la Vallée de Bistritza ont aidé au sabotage de la machine de guerre fasciste, à la diffusion des manifestes à la collection des aliments et des habits pour ceux qui se trouvaient dans la prison.

La lutte révolutionnaire des jeunes gens on a été couronnée par le succès à l'occasion de la victoire de l'acte insurrectionnel de 23 Août 1944.

32. Idem, fila 336.

33. Idem, fila 405.